

ΤΑΞΗ: Α΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ημερομηνία: Παρασκευή 3 Ιανουαρίου 2025
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Ένα άρθρο για όσους δε μπορούν να διαβάσουν

Ο εικοστός αιώνας έχει χαρακτηριστεί ως ο αιώνας της πληροφορίας. Σήμερα, στις αρχές του επόμενου αιώνα, η πληροφορία παραμένει άφθονη, οι τρόποι για να αποκτηθεί δεκάδες και η πρόσβαση σε αυτή ευκολότερη από ποτέ. Ο αριθμός, όμως, των αναλφάβητων εξακολουθεί να είναι μεγάλος. Αναλφάβητοι, δηλαδή, άνθρωποι που δεν γνωρίζουν τα στοιχειώδη γράμματα (γραφή, ανάγνωση, αριθμητική) μπορεί να εντοπίζονται κυρίως στις υπανάπτυκτες χώρες, ωστόσο αρκετά συχνά συναντώνται και στις αναπτυγμένες -αν και σημαντικά λιγότεροι στο πλήθος. Ο αναλφαβητισμός - εν έτει 2022 - δεν παύει να αποτελεί ένα μείζον πρόβλημα, τόσο σε ατομικό, όσο και σε κοινωνικό επίπεδο.

Σε ατομικό επίπεδο, ο αναλφάβητος είναι βυθισμένος στο σκοτάδι της άγνοιας. Όντας σε αυτή την κατάσταση, ελλοχεύουν για εκείνον δύο πολύ σημαντικοί κίνδυνοι: της χειραγώγησης και της εξάρτησής του. Οι κίνδυνοι αυτοί βρίσκονται παντού τριγύρω του, στον επαγγελματικό τομέα, σε προσωπικές του σχέσεις, σε ηθικές αξίες. Λόγω της δυσκολίας του στην εύρεση εργασίας, ο αναλφάβητος πέφτει συχνά θύμα εκμετάλλευσης εργοδοτών και συνθηκών. Σε προσωπικό επίπεδο, μη ξέροντας πώς να προσανατολιστεί, καταλήγει να βασίζεται σε προκατασκευασμένες ιδέες και κρίσεις, ενώ παράλληλα σχηματίζει ή διαιώνίζει προκαταλήψεις και δεισιδαιμονίες. Πολλές φορές η απουσία «φωτός», δηλαδή γνώσης, του προκαλεί φόβο και ανασφάλεια, αφού αδυνατεί να επικοινωνήσει με τους άλλους, να εξωτερικεύσει τις σκέψεις του, τον εσωτερικό του κόσμο. Διακατέχεται, έτσι, από μια αίσθηση κατωτερότητας, η οποία οδηγεί σταδιακά στην απομόνωσή του. Αποτέλεσμα; Η δυσκολία ένταξής του στο κοινωνικό σύνολο.

Το φαινόμενο αυτό έχει αντίκτυπο και σε κοινωνικό επίπεδο, με τις προεκτάσεις του να είναι ποικίλες. Αρχικά, οι αναλφάβητοι συχνά δεν αξιοποιούνται ως εργατικό δυναμικό για την προώθηση της εθνικής οικονομίας, καθώς οι κλίσεις και οι δεξιότητές τους μένουν ανεκμετάλλευτες. Στην πολιτική σκηνή της εκάστοτε χώρας ο αναλφάβητος δεν συμμετέχει στα κοινά και στην διεκπεραίωση των δημοκρατικών διαδικασιών, ενώ συχνά δεν αντιλαμβάνεται τα ατομικά, κοινωνικά και πολιτικά του δικαιώματα. Πηγαίνοντας ένα βήμα παραπέρα, σε παγκόσμια κλίμακα, διαιώνίζεται ο διαχωρισμός των λαών σε

ανεπτυγμένους και υπανάπτυκτους και το χάσμα μεταξύ τους διευρύνεται. Από τη μία οι μεν, που έχουν καταφέρει να μειώσουν τον αριθμό των αναλφάβητων, ενώ από την άλλη οι δε, στους οποίους ο αριθμός αυτών είναι ανεξέλεγκτος. Αντί, λοιπόν, να υπάρχει γόνιμη επαφή μεταξύ των λαών, βοηθώντας στον εμπλουτισμό των πολιτισμών τους, οι χώρες με μεγάλο αριθμό αναλφάβητων «χάνονται» έναντι άλλων, με αποτέλεσμα να μη μπορούν να διαφυλάξουν την πολιτισμική τους ταυτότητα, οπότε και να αλλοτριώνονται.

Ο αναλφαβητισμός είναι αναμφισβήτητα ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα του εικοστού πρώτου αιώνα. Ίσως να μην είναι τόσο εμφανές ή πολυσυζητημένο, όπως η κλιματική αλλαγή, οι πανδημίες ή η εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, όμως παραμένει ένα φαινόμενο που έχει αντίκτυπο στην πραγματική πολιτισμική ανάπτυξη ενός λαού και των ανθρώπων του. Οι αναλφάβητοι ζουν ανάμεσά μας. Χρέος μας ως κοινωνία είναι να βρούμε τα μέσα, για να φροντίσουμε να παραμείνει το φαινόμενο του αναλφαβητισμού στο παρελθόν, όπου και πραγματικά ανήκει.

Κατερίνα Τσατσαρώνη
TedEx Auth

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Τα γράμματα

Θὰ πάψω πιά νὰ γράφω ποιήματα
ἔριξες τὸ χρυσό σου δαχτυλίδι μὲς στὴ
θάλασσα

[...]

εἶπα θὰ πάψω πιά νὰ γράφω ποιήματα
καὶ στὸ παράθυρο τοῦ σπιτιοῦ μου τοῦ προγονικοῦ
ὁ πατέρας μου καὶ ἡ μητέρα μου
κουνᾶνε τὰ μαντήλια τους καὶ χαιρετᾶνε
τὰ ποιήματά μου ὅμως δὲν μπόρεσαν
νὰ τὰ διαβάσουν
ἔχουν ξεχάσει νὰ διαβάζουν
λένε τὸ κάπα ἄλφα καὶ τὸ δέλτα ἔψιλον

[...]

καὶ σὺ μοῦ εἶπες ψέματα
μὲ ξεγέλασες
γι' αὐτὸ κι ἐγὼ σὲ γέλασα
καὶ μὲ πιστέψες
πάντα θὰ γράφω ποιήματα

Μ. Σαχτούρης

Παρατηρήσεις

ΘΕΜΑ Α

1^ο υποερώτημα

Να πυκνώσετε σε ένα δικό σας κείμενο 50-60 λέξεων τις συνέπειες του αναλφαβητισμού σε κοινωνικό επίπεδο.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα

Να χαρακτηρίσετε ως σωστή (ΣΩΣΤΟ) ή λανθασμένη (ΛΑΘΟΣ) καθεμία από τις παρακάτω περιόδους με βάση το **Κείμενο 1** και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας, καταγράφοντας στο απαντητικό φύλλο το **κατάλληλο χωρίο** του κειμένου:

- A. Ο αναλφαβητισμός παρατηρείται ως φαινόμενο τα τελευταία κυρίως χρόνια.
- B. Λόγω της δυσκολίας του στην εύρεση εργασίας, ο αναλφάβητος αντιμετωπίζει προβλήματα βιωσιμότητας.
- Γ. Το κοινωνικό σύνολο συνήθως αποδοκιμάζει τον αναλφάβητο άνθρωπο για την έλλειψη βασικών γνώσεων επικοινωνίας.
- Δ. Ο αναλφαβητισμός είναι ένα δευτερεύον κοινωνικό φαινόμενο που καταπολεμάται επαρκώς στη σύγχρονη εποχή.
- Ε. Οι φορείς κοινωνικοποίησης και η πολιτεία έχει μερίδιο ευθύνης και καθήκον να ασχολούνται με την αντιμετώπιση του προβλήματος του αναλφαβητισμού.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα

«Ο αναλφάβητος είναι βυθισμένος στο σκοτάδι της άγνοιας». Ποια χρήση της γλώσσας (δηλωτική ή συνυποδηλωτική) αξιοποιεί η συγγραφέας στο συγκεκριμένο απόσπασμα; Για ποιο λόγο την επιλέγει; Να μετατρέψετε την πρόταση στην αντίθετη χρήση της γλώσσας.

Μονάδες 7

4^ο υποερώτημα

«Αναλφάβητοι, δηλαδή, άνθρωποι που δεν γνωρίζουν τα στοιχειώδη γράμματα (γραφή, ανάγνωση, αριθμητική) μπορεί να εντοπίζονται κυρίως στις υπανάπτυκτες χώρες». Για ποιο λόγο χρησιμοποιείται η ενεργητική σύνταξη στο παραπάνω απόσπασμα; Να το ξαναγράψετε, κάνοντας όλες τις απαραίτητες αλλαγές, ώστε να μετατραπεί η ενεργητική σύνταξη σε παθητική.

Μονάδες 8**ΘΕΜΑ Β**

Το σχολείο σας οργανώνει μια ημερίδα με θέμα: «Η μάστιγα του αναλφαριθμητισμού». Εσείς καλείστε να εκφωνήσετε μια ομιλία, στην οποία θα παρουσιάσετε τις κοινωνικές ομάδες που πλήττονται από αυτό το φαινόμενο και τον προβληματισμό σας για τις συνέπειες που μπορεί να επιφέρει σε ατομικό επίπεδο. (350-400 λέξεις)

Μονάδες 30**ΘΕΜΑ Γ**

Γ1. Να βρείτε τη αντίθεση που υπάρχει στο ποίημα σχετικά με την πρόθεση του ποιητικού υποκειμένου να γράφει ποιήματα και να εξηγήσετε τη λειτουργία της. (Μονάδες 10)

Γ2. Εκτός των άλλων ρηματικών προσώπων, χρησιμοποιείται από τον ποιητή και το α' ενικό. Τι επιτυγχάνεται με αυτήν την γλωσσική επιλογή; (Μονάδες 10)

Μονάδες 20**ΘΕΜΑ Δ**

Ποια είναι η στάση του ποιητικού υποκειμένου απέναντι στους αναλφάβητους γονείς του και ποια είναι η προσωπική σας άποψη απέναντι σ' αυτό το φαινόμενο στη σύγχρονη εποχή; Να απαντήσετε εκφράζοντας την άποψη σας σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15